

1412-1413, les de Tortosa y Montblanch de 1414 y com a suplement de volums anteriors, documents de les de 1305 y 1307 y del Parlament de 1357. (Vegis la crònica de la SECCIÓ JURÍDICA, aon s'en fa major referencia.)

Colaboració estrangera a l'història de Catalunya.

Durant l'any 1907, les publicacions d'historiògrafs estrangers referents a Catalunya quasi han igualat en nombre y segurament han sobrepujat en importància a les dels nacionals.

El professor Enrich Finke de Friburg, que havia donat a llum en 1902 una obra sobre Bonifaci VIII ⁽¹⁾, ab documents interessantíssims hàbilment triats de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, ha publicat ara un altre llibre de no menys interès pera nosaltres: *Papsttum und Untergang des Templerordens* (Munich, 1907, 2 vol.), ont ha estudiat ab especial cura l'intervenció del nostre rey Jaume II en les qüestions de la extinció de la Milícia del Temple ⁽²⁾. L'erudit helenista anglès Guillem Miller, llegí un treball sobre 'ls catalans a Atenes en la *British and American Society of Rome*. M. Jules Coulet ha fet estampar una notable y extensa monografia sobre l'ofici que 's celebra a la catedral de Girona en honor de Carlesmany considerat com a sant: *Étude sur l'office de Gérone de saint Charlemagne* (Montpellier, 1907); es una obra mestra d'investigació y de crítica sobre punts de tan obscurs orígens. M. S. Mitrani-Samaritan ha fet en la *Revue des Études Juives* un petit estudi de l'estat d'opinió del pobles de la Corona d'Aragó envers els jueus y dels efectes dels sermons contra la sinagoga ab posterioritat a la catàstrofe de 1391, valentse d'un sermó en llengua vulgar de Sant Vicens Ferrer, del qual n'ha publicat part D. Roch Chabàs. En la mateixa revista francesa ha publicat en Joaquim Miret y Sans *Le massacre des Juifs de Monclus*, noticia històrica de la destrucció d'aquella aljama israelita de l'alt Aragó, per l'invasió dels Pastorells en 1320.

En la monografia de M. Guiraud, *Le Palais des Rois d'Aragon et de Majorque à Montpellier*, publicada en les *Mémoires de la Société archéologique de Montpellier* (vol. III, 1907) hi havem vist documents inèdits referents a Jaume I, y una nova y fundada explicació del fet d'haver hostatjat la mare del sobirà en el casal dels Tornamira abans del part y d'algunes concessions fetes a aquella vila. En el mateix volum hi ha altre treball de M. Giraud, *L'antique cimetière Saint-Firmin de Montpellier et ses abords*, aont tracta de la concessió del lloch del cementiri feta pel rey en Jaume en 1237, al prior de Sant Fermí, pera construirhi cases y botigues, acompanyant també varis curiosos documents inèdits.

Deu indicarse que dóna encara documents inèdits del rey de Mallorca, del any 1281 y 1286, referents als molins de Carabottes, M. Berthelé en la mateixa publicació de la Societat arqueològica montpellerenca, en els quals el fill de Don Jaume I pacta 'l condomini de drets feudals ab l'abat de Sant Guillem del Desert y ratifica la venda feta al bisbe de Lodève per dit monastir dels seus dominis y rendes sobre aquells molins. Y en dit volum de les *Mémoires*, se fa menció d'una comunicació del seu corresponent M. Merlu, del contingut del ms. del *Petit Thalamus*, conservat al British Museum, en el que hi són transcrits els privilegis del rey Don Jaume, en 1245, sobre l'elecció dels cònsuls.

El petit treball de M. Basset, *La siège d'Almeria*, no aporta cap nova segura als fets de Jaume II y per lo contrari moltes de les notes que adueix, tretes d'historiadors sarrains,

(1) *Aus den Tagen Bonifaz VIII* (Munich, 1902).

(2) Vegis la secció de NOTÍCIES BIBLIOGRÁFIQUES.

han sigut perfectament anulades pels documents cristians y alarbs publicats per en Giménez Soler. Es pera la nostra historia una contribució inútil.

Referent a la dominació espanyola en els Països Baixos, deu ferse menció de dues obres, totes dues interessants, una de les quals, encara que publicada en 1906, no ha sigut objecte de notes bibliogràfiques y crítiques fins a l'any següent. La primera d'elles es *La fin du régime espagnol aux Pays-Bas* (Brusseles, 1907), de M. Frans Van Kalken, de la que s'en han ocupat la *Nieuwe Rotterdamsche Courant*, fent observar l'importancia del llibre pera estudiar l'aspecte religiós de la lluyta, y 'l *Bulletin de l'Académie Royale de Belgique* en una nota de M. Discailles. L'altre, titulada *Espagnols et Flamands au XVIe siècle; la domination espagnole dans les Pays-Bas à la fin du règne de Philippe II*, (Brusseles, 1906), es de M. E. Gossart y tracta, ab notable competencia y ab nous documents y observacions, del més formidable conflicte y crisis polítichs soferts per un petit poble gelós y ardentment entusiasta dels seus drets y llibertats. Aquesta obra es continuació d'una altre anterior que M. Gossart publicà ab el títol de *L'établissement du régime espagnol dans les Pays-Bas et l'insurrection* (Brusseles, 1906), y que comprèn el període del major poder exterior d'Espanya, així com la que tracta de Felip II estudia tot el període de decadencia de la supremacia que Carles V havia llegat al seu fill.

Quasi al mateix temps que aquestes obres, ont podem estudiar les causes de l'impopularitat y de la rancunia contra 'ls espanyols en els pobles d'Holanda y Bèlgica durant la llur dominació, s'ha publicat a Palerm un altre treball important pera conèixer també l'estat de l'opinió dels sicilians envers els governants y funcionaris establerts per Espanya en aquella terra durant els sigles XVII y XVIII. Es d'en Vittorio Graziadei, publicada en l'*Archivio Storico Siciliano* ab el títol de *Pasquino in Sicilia nel 600 e nel 700*, y forma una nombrosa y curiosíssima colecció de petites poesies, bons mots y altres formes d'expressió de la maledicencia popular, especialment de caràcter polítich, algunes com les endreçades contra 'l virrey Don Pere Antón d'Aragó, en 1668, interessant pera nosaltres. La contribució pagada pels erudits de Sicilia a la nostra historia, pot trobarse també en els treballs dels senyors La Mantia, La Roca y Paternò. Es del primer la monografia *Capitoli angiovinini sul diritto di sigillo della cancelleria regia per la Sicilia posteriori al 1272* (Palermo, 1907), que afecta, donchs, al període de la dominació dels nostres reys en aquell territori. La Roca ha continuat la publicació, començada en 1906, en l'*Archivio Storico per la Sicilia Orientale*, de la important historia municipal de Vizzini, ab el títol de *Le vicende di un comune della Sicilia nei rapporti con la Corona dal secolo XI al XIX*, comprenent en els fascicles de 1907 tot el període des de la XVI^a centuria fins al final de la XIX^a. Encara que sembli de caràcter purament arqueològich, devem fer constar també son interès històrich, de la monografia de Giovanni Paternò Castello, *Mausoleo del vicerè Don Fernando de Acuna in Catania*; ja que, ab motiu d'aquell monument, situat en l'àbsis de la catedral de dita ciutat, tracta també de les tombes existents allí mateix de Constança, filla de Pere de les Ceremonies, rey de Catalunya-Aragó y de Frederich II de Sicilia.

L'erudició sarda ha aportat també alguns treballs que tenen interès pera nosaltres. L'*Archivio Storico Sardo* ha publicat un estudi d'en Luigi Arezio, titolat *La Sardegna e Alfonso il Magnanimo, dalla battaglia di Ponza alla Pace Genova*, que hauria pogut nodrir millor ab documents de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, el desconeixement del qual ja havem observat en la grandiosa obra de Tola, *Codex Diplomaticus Sardiniae*. En el propi *Archivio*, al publicar Arrigo Solmi la nota crítica de l'esmentat article del senyor Miret y Sans sobre la temptativa d'evasió de Brancaleone D'Oria, fa algunes aclaracions y adicions dignes de tenirse en compte.

Hem de citar ademés, per que hi ha documents que 's refereixen a Catalunya, *I libri commemoriali della republica di Venezia : Regesti*, publicats per R. Predelli, obra que forma part de la col·lecció que publica la *R. Deputazione Veneta di Storia Patria*. El volum VII correspònd an aquest any.

En 1907 s'han publicat les actes del Congrés internacional de ciències històriques celebrat a Roma en 1903, y en ell consta la moció feta pel senyor Calisse de la conveniència, qu'ell mateix ha satisfet després, de la publicació del poema baleàric, prenent per text el manuscrit més antich o sigui 'l del Arxiu Roncioni. Dit senyor l'ha publicat en 1904, ab el títol *Liber Maiolichinus de gestis Pisanorum illustribus; Poema della guerra balearica secondo il codice Pisano Roncioni*, y anotanthi les variants dels manuscrits del British Museum y de la Laurenciana.

Y finalment, ab el quart volum, que ja ha sortit, M. Lea ha acabat la publicació de l'importantíssima obra *A History of the Inquisition of Spain* (Londres, 1907), que interessa també en bona part a Catalunya.

Alguns articles a les revistes.

Empori, Barcelona. - M. Desdevises du Dezert hi publica un treball sobre *Les campanyes de Rosselló y Catalunya (1793-1797)*, p. 74, en que 'ls espanyols actuaren d'aliats de la noblesa de Fransa contra la Revolució.

Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya, Barcelona. - Serra y Vilaró, *Domini feudal sobre 'l castell d' Olius*.

Butlletí del Centre Excursionista de la Comarca de Bages, Manresa. - Hi ha un *Estudi sobre 'l govern polítich en la ciutat de Manresa en l'Edat Mitja*, p. 26, den J. Serret, y varies col·leccions de documents referents a Manresa y altres poblacions del entorn, de D. J. Serret y D. L. Soler y March.

Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos, Madrid. - Ha publicat un estudi de D. Julià Paz, titolat : *Reclamaciones de los mallorquines llamados de la Calle, sobre su condición social* (t. XVI, p. 184).

Cultura Española, Madrid. - *Los señores aragoneses*, per D. Francesch Aznar Navarro (p. 930), interessant en certa manera a l'història catalana, car el feudalisme a Aragó era una importació dels monarques de la Casa de Barcelona; *Un filósofo catalán, Antonio Comellas y Cluet*, per D. Albert Gómez Izquierdo (ps. 287, 603 y 1099), que es una contribució a l'història del pensament en la nostra terra en el segon terç del segle XIX, fent observar expressament l'autor que fou en les montanyes de Catalunya ont va iniciarse la restauració filosòfica en el citat període. Deuen tenirse ademés en compte la nota crítica del senyor Tormo (p. 262), sobre 'l llibre *Los cuatrocentistas catalanes* (Barcelona, *L'Avenç*, 1906), per contenir notes y observacions de caràcter històric y la comunicació del senyor Sanpere y Miquel adreçada a un crítich anglès que havia judicat la seva obra *Fin de la Nación catalana*, perque apunta rectificacions y noticies de documents conservats en arxius d'Angleterra referents a la guerra de successió.

Nuestro tiempo, Madrid. - En el n. 99 s'hi inserta una memoria premiada en el certamen internacional de Madrid ab el títol : *Estudio político social de España en el siglo XVI*, que s'ocupa del regnat dels Reis Catòlics y de l'època dels descobriments ultramarins, prenent defensar el sistema colonial espanyol.

Boletín de la Real Academia de la Historia. - Madrid, t. L; J. Llopart, *Consagración de la iglesia de Tiana en el año 1100*, p. 56; F. Pérez Pastor, *Castillo de San Jorge de Alfama y hospital de peregrinos* (en el Coll de Balaguer), p. 485, t. LI; C. González de Posada, *Ibiza arqueológica é histórica en 1791*, p. 307; a més, s'hi publica la curiosa *Bre-*